

TRIBÜÜNIL ISTUJA MULJEID GÖTEBORGIS EMILT

Mati Lilliallik pani Euroopa sisemeistrivõistlustele sõiduks kokku mõnusa 8-liikmelise reisiseltskonna. Matkasime laevaga Stokholmi ja sealt 600 km väikebussiga Göteborgi. Et kohale jõudsimel alles esimese võistluspäeva õhtuks, pärinevad alljärgnevad tähelepanekud teisest ja kolmandast võistluspäevast, millised õnnestus algusest lõpuni ära vaadata.

Göteborgi **Scandinavium Hall** on üheksakümnendate aastate alguses rekonstrueeritud universaalhall, mille "põhjaks" jäähokiväljak. Metalltugedel ajutine kergejõustikuareen rajati sellest 3 m kõrgemale, mistõttu "kadus" ka kolmandik halli 12 000 istekohast. Kergejõustiku EM-il oleks võinud seega võistlust jälgida korraga 8000 pealtvaatajat. Tegelikult oli parimal juhul hõivatud umbes kolmveerand tribüünidest. Kergejõustikuareeni kandekonstruksioonid ja rajakatte konstrueeris, valmistas ja paigaldas rahvusvahelise hankekonkursi võitnud Valeri Bukrejevi juhitud firma. Areenil paiknes 6 rajaga ringrada ja selle keskel 8 rajaga sprindisirge, millest ühel pool kõrgushüppepaik ja kuulitõukesektor ning teisel pool teivashüppe ning kaugus- ja kolmikhüppe võistluspaigad. Jooksu- ja hoovõturajad olid kaetud kahes toonis sinise rajakattega, igal pool mujal oli kate halli värvi. Ringraja siseäär oli jooksuringi keskele jäävast tasapinnast kõrgemal. Siseraja piirdetorst sissepoole moodustus seega umbes meetri laiune ja 40 cm kõrgune, kogu areeni ümbritsev aste. Aste katkes ainult sprindisirge lõpus, kus rajapind hakkas kurvi kaldele vastava nurga all tõusma paar meetrit enne ringraja siseserva. Kuna kate oli nii tasapinnalises kui ka tõusval osal üht-sama halli värvi, ei märganud seda paljud võistlejad ja toimus arvukalt kukkumisi. Teiste hulgas juhtus see ka Mikk Pahapilliga. Alles viimase võistluspäeva hommikuks olid korraldajad koha, kus rada tõusma hakkas valge värviga tähistanud ning kukkumisi seejärel enam polnud. Kuulitõuke maandumissektor oli ümbritsetud laest alla lastava metallraami küljes rippuva ja halli põrandale kinnitatava kaitsevõrguga, mis paigaldati ainult kuulitõukevõistluse toimumise ajaks. Kõrgushüppe hoovõtuala jäi osaliselt sprindisirgele, mistõttu tuli sellel alal võistlus jooksude ajaks katkestada. Kuulitõukuetulemusi ja lati kõrgust kõrgus- ning teivashüppes mõõdeti tribüünil paiknevate elektron-optiliste mõõteseadmetega. Kaugus- ja kolmikhüppes kasutati uut, kahel videokaameral baseeruvat mõõtmismeetodit, mis välistas maandumisjäljele mõõtmistähise paigutamise vajaduse. Väljakualade lokaalablood paiknesid videoekraanidena otsatribüünidel. Halli keskel laes rippus suur, kolme külge pilti näitav videotabloo, igal ekraanil kõrvuti võistlustest toodetav telepilt ja aktuaalsed stardi- või tulemusprotokollid. Halli stardipoolses otsas paiknes veel kaks väiksemat videotablood, mis tavaliselt dubleerisid kesktablool olevat, kuid vajadusel edastasid ka sellest erinevat informatsiooni.

Kõik võistluste **kohtunikud** olid riietatud ühesugustesse rohelistesse golfisärkidesse, mida üldjuhul kanti pükste peal, ning mustadesse, alt kummiga, dressipükstesse. ATO-d kandsid sinisesid, ala peakohtunikud kollaseid käepaelu. Riieus oli küll mugav, kuid jättis suurvõistluste jaoks üsna lohaka mulje. Üpris naljakas oli ka kohtunike olek ja liikumine väljakul. Alale mindi ja sealt tuldi üksikhaaval või 2-3 liikmelistes gruppides. Peale oma ala lõppu jäädis sageli vaatama mõnd teist käimasolevat võistlusala. Aladevaheliste pauside ajal jalutati ringi või lesiti maandumismattidel, teivashüppekohtunikud pidasid võimalikuks mati äärel istudes ka kerget einet võtta. Rivikorras liikusid ainult võistluspaika minevad või sealt tulevad sportlased ja starterid. Miskipärast tassis stardibrigaadi varustust sisaldavat suurt seljakotti alati võistluste ainus naisstarter. Ajaks, mil võistlus 60 m jooksudeks katkestati, heitsid teivashüppekohtunikud puhkama maandumismattidele, kõrgushüppekohtunikud aga külitasid keset hoovõtuala. Seitsmevõistluse kõrgushüppe ajal asusid distantiskohtunikud järgmiseks päevaks tõkkeid maha panema. Tassinud-lohistanud osa tõkkeid rajale ja esimesed read ka enam-vähem paika pannud, selgus, et tööd ei saa lõpuni viia, kuna tõkked jääksid kõrgushüppajatele hoovõtualal jalgu. Nii pillatigi tõkked käest, kuhu juhtus ja jalutati minema.

Kohtunike tegevus **võistlusalade tehnilisel läbiviimisel** oli kiire ja täpne, suhtumine võistlejatesse heatahtlik ja abivalmis. Ilmselt oli tegemist väga kogunud ja asjatundlike kohtunikega. Miinuspoolele jäävad paar kiirustades tehtud ja hiljem apellatsioonide kaudu ära muudetud diskvalifitseerimisotsust ja naiste 3000 m finaaljooksu imelik tagasikutsumine. Esimene diskvalifitseerimine toimus peale positsioonivõitlust 400 m jooksu viimastel meetritel. Kuna üks võistlejatest peale lõpujoont kukkus, peeti vajalikuks temaga füüsilises kontaktis olnud jooksja diskvalifitseerida, kuigi ilmselt polnud tegemist tahtliku rikkumisega. Teisel juhul diskvalifitseeriti kaasvõistlejalt kergelt (ja ilmselt tahtmatult) tõugata saanud võistleja, kes kukkumise vältimiseks kurvis ühe sammu seespool rajapiiret tegi. Mõlemal juhul apellatsioonid rahuldati. 3000 m jooksus kukkus keegi võistlejatest mõni meeter peale stardijoont. Kui liidrid olid jõudnud umbes stardikurvi keskohta hakkasid starterid paugutama. Mõned võistlejad jätsid jooksu katki, kuid märgates, et teised jätkavad, kiirendasid grupile järele. Jooksjad suudeti vastu rutanud starterite poolt peatada alles teise kurvi lõpus. Kelle korraldusel või algatusel "pardijaht" algas jäi kahjuks teadmata. Tunnustada tuleb teivashüppe vanemkohtunikku, kes kuulsa katse järel lati "valesse kohta" sattumist kohe märkas ja kõhklusteta punase lipu tõstis.

Kohtunikebrigaadide koosseis ja tööjaotus meile harjumuspärasest pisut erinev ja väärrib lähemat kirjeldamist. Sekretäri laudu alade juures polnud. Sekretäri ülesandeid täitsid nõ põlve otsas kõrgushüppes üks latitõstjatest, kaugus- ja kolmikhüppes ning kuulitõukes katseaja kella käitav kohtunik. Muudest ülesannetest vaba sekretär tegutses ainult teivashüppes. Tulemusi protokollisid ka ATO-d. Kaugus- ja kolmikhüppes ning kuulitõukes kirjutasid protokollipidajad tulemused maha tabloodelt. Võistlejad said jooksvat seisu jälgida iga ala juures olevatelt monitoridelt. Kaugus- ja kolmikhüppes istusid vanemkohtunik ja ATO kõrvuti tõukepaku juures, sekretär-kellamees hoovõturaja ääres umbes 30 m kaugusel pakust, maandumiskasti juures istusid kaks roobimeest (tegid väga head ja kiiret tööd) ja kõrvaklappide ning peamikrofoniga varustatud kohtunik, kelle ülesandeks oli tulemust mõõtvate videokaamerakohtunike abistamine õige maandumisjälje määramisel. Ala peakohtunik veetis suurema osa ajast hoovõturaja alguses võistlejate pinkide juures ja oli pidas hädavajalikuks kõigi tutvustamiselt tulevate võistlejatega plaksu lüüa. Üleastumiste korral ei kiirustanud vanemkohtunik indikaatorliistu vahetama vaid silus plastiliinile jäänud jälje näpuga. Teivashüppes istusid ATO, ala peakohtunik ja kellamees kõrvuti vahetult hoovõturaja ääres, umbes 10 m kaugusel maandumismattidest. Pisut kaugemal teisel pool hoovõturada paiknes (mees)sekretär, kes oli juhtmete abil ühendatud ühe latitõstjaga ning juhendas sealtkaudu tellingute seadmist vajalikku asendisse. Kõrvaklappidega latitõstja edastas saadud teabe valjul häälel ka oma kolleegile. Vanemkohtunik jalutas hoovõturaja kõrval edasi-tagasi. Peale hüpet seisis ta kuni lati ja tellingute järgmiseks katseks valmis seadmiseni keset rada. Teistel aladel "suleti" võistluspaik tavapärase punaste torbikutega. Teibapüüdjat ei olnud ja teivastel lasti rahumeeli rajale langeda. Tekkis mitmeid ohtlikke olukordi, kui ringrajal toimuvate jooksude ajal teibad või latid jooksurajale kukkusid ja ainult imeväel jooksjatele jalgu ei sattunud. Välja langenud võistlejate ära viimiseks kutsuti raadio teel välja spetsiaalsed eskortijad. Kuulitõukes seisis vanemkohtunik vasakul pool tõukepakku ning ATO ja ala peakohtunik istusid kõrvuti teisel pool. Sekretär-kellamees istus tõukeringist paar-kolm meetrit tagapool. Väljakul oli kaks märkijat, ühe käes mõõtmisprisma ja teisel mingi vardake. Kuuli maandumisel näitas vardamees prismamehele õige koha kätte. Kolmanda väljakukohtuniku ülesandeks oli kuulid ettesõitnud "mersukese" peale panna. Suhteliselt ohtlikus kohas, umbes 5 m kaugusel ringist ja vahetult sektori ääres istusid "mersu" juht ja neiu, kes kuulid autolt maha võttis ja kuulialusele asetas. Kõrgushüppes oli ala peakohtunik võtnud enda ülesandeks ka katseaja kella käitamise ning vajadusel kollase lipu tõstmise. Ta seisis koos vanemkohtunikuga null-joone otsal, varjates äratõukemomendi täielikult peatribüünil olijate eest. ATO istus mati kõrval sekretäri ülesandeid täitva latitõstja selja taga ega näinud praktiliselt midagi Lisaks kolmekordselt dubleeritud

"Omega" ajavõtusüsteemile istusid tribüünil ka käsiajamõõtjad. Ringiliugemistablood ja viimase ringi kella käsitlesid lõpukohtunikud eeskujulukult. Distantsikohtunikud seisis ringjooksude ajal mõlemas kurvis rajapiirde taga kahe kolmeliikmelise grupina. Tõketega ümberkäisest oli eespool juba juttu. Omaette vaatamisväärsus oli ka "tants pinkidega" enne teatjooksude algust. Nimelt toodi teatejooksjate tarvis üle halli kokku kõik võistlejate istepingid, kuid ei suudetud neile umbes viie minuti jooksul õiget paigutust leida.

Starereid koos vanemstarteri ja rahvusvahelise starteriga oli kokku seitse või kaheksa. Lisaks laskvale starterile oli 60 m jooksudes ametis 4 ja ringrajal eraldi radadelt algavates jooksudes 3 tagasikutsujat. Kasutati "vaikset" püstolit. Kuna 800 m jooksudes kõlareid raja äärde ei pandud, oli välimiste radade võistlejatel stardisignaali kuulmisega raskusi. Peale "kohtadele" käsklust mängiti alati üht-sama kindla pikkusega trummitüminat ning starter sai anda teise käskluse alles selle lõppedes, kuigi võistlejad jõudsid stardiasendisse asuda palju kiiremini. Paus "valmis" käskluse järel oli parajalt välja peetud ja kõigi starterite puhul ühtlane. Kiirustamist ei tulnud ette ka peale vaelähet. Sprindidistantsidel nägime kokku nelja vaelähet. Kaks neist juhtusid mitmevõistluses ja fikseeriti vaelähte anduritega, mille signaal oli üle halli kuuldav. Kahel korral lasid starterid tagasi ka siis, kui vaelähte andurid vargust ei fikseerinud. Nendel juhtudel anti "süüdlasele" käitumisvea eest kollane kaart. Enne otsuse tegemist tulid starterid kokku ja pidasid väheke nõu. Seejärel viibati kusagilt kohale stardi peakohtunik ja osutati näpuga võistlejale, kellele kollast kaarti näidata. Võib-olla seetõttu, et rahvusvaheline starter oli soomlane, toimus iga stardi eel topelt käetõstmine. Esimest korda tõstsid kõik tagasikutsujad käe, kui tutvustamine lõppes ja langetasid selle peale käsklust "kohtadele", teise käetõstmisega anti märku "kohtadele" asendi fikseerimisest. Käsi hoiti üleval kuni "valmis" käskluseni, st kuni trummitagamise lõpuni.

Võistluste **informaatorite** töö ja **taustamuusika** mängimine oli tiitlivõistluste kohta väga kummaline. Skandinaaviamaade sportlasi koheldi teistega võrreldes täiesti erinevalt. Finalistide tutvustamisel mainis inglise keeles rääkiv naisinformaator iga võistleja nime teatamise eel ära tema olulisemad saavutused ja tiitlid. Rootslaste, soomlaste, taanlaste ja norrakate tutvustamisel asendas seda aga rootsikeelse meesteadustaja ekstaatiline kisa. Sama kordus katsele minevatele sportlastele tähelepanu juhtimisel. Sageli tundus, et informaator on saavutamast orgasmi kõrghetke. Omadele mängiti katsele minnes rütmikat trummilugu, nii et halli laetalad värisesid, teistele aga äärmiselt uimast unelaulu. Eriti hakkas see kõrva seitsmevõistluse kõrgushüppe ajal. Trummimüdin oli sedavõrd vali ja algas paraja raksatusega, et ajas nii mõnelgi, parasjagu hoojooksul oleval sportlasel, sammu segi. Pidevalt liikus areenil ringi elegantses ülikonnas kõrgushüppekuulsus Stefan Holm, kes tegi Rootsi televisioonile eksklusiivintervjuusid ja vahekommentaare. Sageli paisati need intervjuud korraka ka kõigile videoekraanidele. See häiris tugevalt nii võistlemist kui ka võistluste jälgimist ning pani paaril korral ootele ka stardis olevad jooksjad.

Autasustamistseremooniad viidiläbi kusagil halli läheduses oleval väljakul. Halli videoekraanidel näidati neid ainult siis, kui medalisaajate hulgas rootslasi oli.

Kokkuvõtteks tuleb tõdeda, et üldmulje võistlustest jäi oodatust pisut kehvemaks (õeldu ei käi mingil juhul võistluste sportliku külje kohta, mis pakkus küllaga põnevust ja toredaid tulemusi). Kohtunike väga head tööd varjutas nende lohakas väljanägemine ja liiga vaba käitumine, mõnikord ka kooskõlastamata tegutsemine.